

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 143. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403951104.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

Ogsaa Sommerskuespillene vare nu ved Juni Maanedes Slutning 1831 forbi. Heiberg, der i saa mange Aar med Trofasthed havde hængt ved mig, vilde nu ikke give Tid længer, men skyndte med Utaalmodighed paa vor Forening. Det blev derfor besluttet, at den skulde finde Sted i al Hemmelighed i Slutningen af Juli. Hans Moder, mine Forældre og gamle Heiberg i Paris bleve nu indviede i vor Beslutning, men heller ingen Andre. Fru Gyllembourg blev meget glad ved Efterretningen og sagde, at hun her fik et længe næret Ønske 144 opfyldt. Heiberg foreslog hende nu at leve med sin Pleiesøn som hidtil, og at vi To, han og jeg, skulde flytte ind i en ny Bolig. Dette Forslag tog hun sig overordentlig nær og gjorde mig til Dommer med en Mine, som om Liv og Død var afhængig af mit Svar. Dette satte mig i stor Forlegenhed. Det var min faste Overbevisning, at det Heldigste for alle Parter var, at hun fortsatte sit eget Hus, og jeg begyndte mit nye paa egen Haand. Hun havde i saa mange Aar været vant til at bestyre et Hus, at Tabet af denne Beskjæftigelse vilde være hende smerteligt. Hertil kom, at hun ikke var ene, men at hendes Pleiesøn, der om kort Tid var voksen, og et forkjælet Barn, ikke let vilde finde sig i at staa under et andet Huses Love. Mit Ønske var, naar jeg fik et Hus, da ogsaa at opfylde de Pligter, som hvile paa Husmoderen, og dette følte jeg strax vilde blive en vanskelig, for ikke at sige en umulig Opgave, naar Alt blev i den gamle Form, og naar Alle skulde blive tilfredse. Men at faa hende til at indse dette, vidste jeg vilde blive en Umulighed, og jeg svarede derfor - jeg tilstaar, ikke uden Frygt - at hvad Moder og Søn bleve enige om, dermed var jeg tilfreds. Og hvad skal, hvad kan en ung Pige svare, naar et saadant Spørgsmaal rettes til hende? Dette betænkes ikke altid tilstrækkeligt af Forældrene. Jeg var hende virkelig inderligt hengiven, men et saadant Forhold er vanskeligt for den Unge, vanskeligt for den Gamle. Heiberg, der vel ogsaa følte dette, var for lykkelig til, at han i sin Glæde kunde nænne at bedrøve sin kjærlige Moder, og det blev altsaa derved.

Heiberg og jeg ønskede begge at være fri for den gabende Folkemasse, som altid indfinder sig i Kirkerne ved et Bryllup, især naar Brudeparret er offentlige og bekjendte Personer. Vi besluttede derfor i al Hemmelighed at reise til Slangerup, hvor Heibergs Ungdomslærer, Hansen, var Præst, for at lade os vie af ham. Heiberg red da til Slangerup for at underrette Præsten om, at han vilde føre sin Brud til ham, for at Vielsen kunde ske af ham og i hans Kirke. Den gamle Mand blev inderlig rørt over dette Bevis paa Heibergs Venskab, og efter at vi havde indviet mine Forældre i vor Plan, blev Dagen bestemt til den 31te Juli (1831). Jeg var henved 19 Aar, og Heiberg havde fyldt sit 39te, men denne Forskjel i Alder foruroligede mig intet Øieblik. Han var mere end ung nok til mig; ja, man kan gjerne sige, han var yngre end jeg. Hans lette, barnlige Sind, hans Munterhed og Livlighed i Omgang, hans Livsglæde og hans store Ligevægt i Sjælen, alle disse Egenskaber gjorde ham saa ung, at der ikke i det Væsentlige var ringeste Forskjel i vor Alder. Han kunde være overgivet som et Barn, saa hans Moder ofte sagde: "Herre Gud, hvad Ludvig dog er barnagtig! Det er rigtig en Lykke for ham, at han faar en fornuftig Kone." Naar vi talte om at købe ind til vort Hus, da syntes han, at dette jo altid kunde ske bagefter, og at det ikke var værd at opsætte Brylluppet een Dag derfor. Tidt maatte jeg le ad ham, naar han da, 145 og mange Aar efter vor Forening, bebreidede mig, at saa megen Tid var spildt, og at hvad nu skulde ske, kunde være sket flere Aar tidligere, og at dette jo var et Tab, som aldrig kunde erstattes. Hans Moder paatog sig nu, naar vi vare reiste, at gjøre Indkjøb af det Fornødne til vort Hus. Heiberg havde leiet et lille enligtliggende Sted i Lyngby; der skulde han og jeg tage hen efter Brylluppet og tilbringe den første Maaned af vort Ægteskab i Ensomhed.

Dagen nærmede sig til vor Afreise. Da jeg den sidste Aften i min ugifte Stand gik ind i mit afsides Sovekammer, sukkede min trofaste Dorothea over at denne Aften var den sidste, da hun fik Lov at klæde mig af; thi hun skulde ikke blive hos mig som gift Kone, da hun var nødt til at tage hjem til Jylland til sine Forældre paa Grund af en Benskade, hun i længere Tid havde været plaget af. Da hun som sædvanligt havde pakket mig ind og svøbt Teppet godt om mig, sagde hun mig rørt Godnat. Jeg var lige saa bevæget som hun og takkede hende for al hendes Omhu for mig, i den Tid hun havde været i min Tjeneste. "Ak!" sukkede hun, "saa godt som her faar jeg det aldrig," og gik stille grædende bort. Da hun var gaaet, reiste jeg mig som sædvanligt ud af min Indpakning og gik til min Bordskuffe, som jeg vel vidste i Aften gjemte Ord til mig, der ikke vare mig ligegyldige. Med bevæget Sind læste jeg, hvad Heiberg i sin Glæde, sin Taknemmelighed her udtalte, kastede mig knælende for Gud og bad ham inderligt og længe om ikke at forlade mig, men følge mig som hidindtil og hjælpe og styrke mig, saa at jeg maatte kunne gjøre den Mand lykkelig, der satte saa stor Pris paa mig. Jeg aabnede Vinduet i den skønne Sommernat og saae op til mine Yndlingsstjernebilleder. Der var overordentligt stille i denne Udkant af Christianshavn, kun Hornets Tuden fra Laboratoriet og Taarnuhrets dumpe Slag fra vor Frelzers Kirketaarn afbrøde nu og da den dybe Stilhed rundt omkring mig. Jeg stod her og tænkte paa mit tilbagelagte, saa unge og dog saa indholdsrige Liv. Mange Billeder, lyse og mørke, fremstillede sig for min Sjæl. Her endte et Afsnit af mit Liv, et nyt begyndte fra i Morgen af. Hvad vilde dette nye bringe?

Næste Morgen Kl. 8 var vor Reise til Slangerup bestemt. Jeg havde Dagen iforveien skrevet til mine Venner paa Søcadetacademiet, Commandeur Wulffs, at jeg den næste Morgen reiste til Slangerup for at vies til Professor Heiberg. Vor Morgencaffe nøde vi i Haven, hvor Heiberg snart indfandt sig. Klokkeren slog 8, men endnu saae vi intet til Vognen, der skulde befordre os. Utaalmodig gik Heiberg hvert Øieblik ud for at se ned ad Gaden, om den ikke var til at øine, men vendte mere og mere utaalmodig tilbage. Endelig lod den sig tilsyne, og han kom for at underrette mig derom og bede mig om at gjøre mig færdig. Heibergs Moder tog en moderlig og kjærlig Afsked 146 med mig og sin elskede Søn. Ogsaa min unge Tilbeder Georg, der nu af Kjærlighed til Heiberg havde bragt sit Sind i Ro, sagde mig et venligt og høitideligt Farvel. Da Heiberg og jeg

befandt os ene i den lukkede Vogn, der nu i rask Trav rullede ned ad Gaden, greb han min Haand og kyssede den inderligt; og saaledes siddende ene ved hinandens Side havde vi nu Tid til at udtale mangt et Ord, mangen en Beslutning; og vi overgave os til skjønne Forhaabninger for Fremtiden.

Det var en Aftale, at Heibergs Moder, saa snart vi vare borte, skulde gaa hjem til mine Forældre og bringe dem vor sidste Hilsen og berolige dem, fordi vi saaledes ene tog bort, hvilket de just ikke havde syntes saa meget godt om. Dette Ærinde udførte hun med al den Kjærlighed og Samvittighedsfuldhed, der var hende egen. Det trøstede dem, at heller ikke hun var med ved Brylluppet, og at det altsaa ikke var en Tilsidesættelse mod dem, at de ikke vare indbudne til at ledsage os.

Omsider naaede vi Præstegaarden i Slingerup. Noget undselig traadte jeg ind til disse mig ubekjendte Præstefolk. Men den gamle venlige Mands og Kones Modtagelse forjog snart denne Følelse. Efter at have nydt en Frokost bad Præsten mig om at iføre mig min Brudestads, for at vi kunde begive os til Kirken. Præstekonen anviste mig nu et Kammer, hvori jeg kunde klæde mig om, og sagde, at hendes Datter alt var derinde for at være mig behjælpelig.

Jeg havde snart iført mig min Brudepynt. En simpel, hvid Linons Kjole og en Myrthekrans, som Heibergs Moder havde bundet til mig, var det Hele. Vi gik nu til den smukke, lyse Landsbykirke, der laa lige ved den landlige Præstegaard. I Kirken havde nogle faa Bønderfolk samlet sig, og dette var ganske, som Heiberg og jeg ønskede det. Kirken havde Præstens Familie smykket med Blomster og Lys, saa den ret havde et festligt Udseende. Her blev nu Vielsen foretaget med al den Simpelhed og Hjertelighed, der bedst er skikket til at røre og tiltale et allerede forud bevæget Sind. Præsten, en forunderlig naiv og uskyldig Personlighed, var saa bevæget og forvirret over den Ære - som han kaldte det - at skulle vie Heiberg og mig, at han, da vi skulde forlade Kirken efter Vielsen for at begive os til Præstegaarden, bød mig Armen og førte saaledes Bruden hjem, imedens Heiberg meget beskedent fulgte bagefter. Da Præstekonen, der stod i Husets Dør for at modtage Brudeparret, saae mig og hendes kjære Halvdel nok saa pænt komme spadserende sammen, slog hun Hænderne sammen og udbrød: "Men, min Gud, Hansen! Fører Du Bruden hjem? Det skal jo Brudgommen gjøre!" Heiberg, der saae noget slukøret ud ved at staa saa forladt, svarede: "Ja, det forekom mig ogsaa underligt, men da jeg aldrig har havt Bryllup før, saa fandt jeg mig deri og tænkte, at Præsten vel maatte være mere inde i 147 Bryllupsceremonierne end jeg; men fra dette Øieblik, min kjære Hansen, haaber jeg, at du ikke oftere vil trænge dig ind i mine Rettigheder." Den elskværdige gamle Mand rødmede ordentligt og blev meget forlegen og gjorde mange Undskyldninger for sin Distraction. Vi spiste nu til Middag hos Præstens, hvortil nogle faa af deres Venner i Egnen vare indbudne. Tonen ved Bordet var gemytlig og hjertelig, og Alle i den gladeste Stemning. Mod Aften satte Heiberg og jeg os atter i Vognen og toge til Frederikssund, hvor Heiberg i Forveien havde bestilt et Par Værelser paa Kroen.

Vi bleve her et Par Dage og vandrede omkring i den deilige Egn ved Jægerspris, der ligger i fuldkommen Ensomhed, kun omgivet af Skov, Mark og Sø. Herfra kjørte vi lige til Lyngby, til vort lille Hus, der stod færdigt til at modtage os. I dette, hvor Ingen uden vi boede, tilbragte vi nu en skjøn og lykkelig Maaned. Heiberg var som et Barn af Glæde, morede sig over at have et Hus, hvis Gadedør han hver Aften skulde laase og lukke, og levede her med mig alene uden at bryde sig om hele den øvrige Verden. Han havde ladet sin Ridehest bringe ud til Lyngby, og til mig leiede han en anden af Postmesteren; det var rigtignok kun et Plovøg, men jeg vil ønske enhver Dame, der sidder paa Ryggen af en Fuldblodshest, at hun maa føle sig saa let, saa ungdomsglad, som jeg følte mig, naar jeg foer afsted ved Heibergs Side paa mit Plovøg. Saaledes gjorde vi lange Ture omkring i den skjønne Egn. Vi undgik alle Indbydelser for ikke at faa vor korte Ferie forstyrret ved Selskabslivets Trivialiteter. Om Aftenen læste Heiberg høit for mig, og saaledes gik den skjønne August kun altfor hurtigt hen. En Afbrydelse i vor Glæde var det, at Heiberg en Gang om Ugen maatte ride ind til Byen for at holde Forelæsninger paa den militaire Høiskole, hvor han var ansat som Lærer i Æsthetik og Philosophi. Ærgerlig satte han sig hver Gang paa sin Hest for at ride til Byen. Fra en Høi i Haven kunde jeg se langt ned ad Veien, og her sad jeg nu og ventede med Utaalmodighed paa, at han atter skulde vende tilbage. Nu var han præcis, og paa Minuttet kunde jeg vide, naar han atter kom farende hen ad Landevejen. Da viftede jeg i lang Afstand med mit Lommetørklæde, og han svingede med sin Hat, og Hesten kom i stærkere og stærkere Galop, alt som han kom Haven nærmere, hvor jeg sad.

Hans Moder og Georg besøgte os her hver Søndag, ogsaa andre af vore intime Venner, deriblandt den kjære Collin, som det ret glædede os at se i vort lille Hus. En Dag kom Professor David og aflagde os Besøg. Da Heiberg fulgte ham ud, sagde David til ham: "Du er lykkelig! Nu vil jeg virkelig ogsaa gifte mig saa snart som muligt!" Og han holdt Ord. De sidste Dage af August maatte vi desværre flytte til Byen, da man med Utaalmodighed ventede paa mig til Prøver paa nye Stykker, der skulde opføres i Begyndelsen 148 af den nye Saison, og 1ste September skulde Forestillingerne som sædvanligt begynde. Der var altsaa intet Andet for end at forlade vor Skovensomhed og begive os ind til Byen. Med et Suk tog jeg Afsked fra vort lille Hus, fra Postmesterens Have og fra mit Plovøg, der saa ofte havde baaret mig paa sin Ryg med saa fromt og godt et Sind. Ogsaa gjorde det mig ondt at skilles fra en net lille Pige, der havde været til vor Opvartning, og som ved sin Venlighed havde bidraget Sit til at gjøre os Opholdet behageligt. Jeg sagde tidt til Heiberg i den sidste Tid: "Gid vi dog kunde altid blive her i dette lille, simple Hus, hvor Alt er saa fredeligt og stille!" Men Livet kaldte os begge til Arbeide og Kamp - og godt er det, at man ikke altid faar sine Ønsker opfyldte, hvor tillukkende de end se ud. Vi kjørte bort med det Forsæt og Haab, at vi ad Aare vilde gjentage et lignende

Ophold her.

Jeg var altsaa nu en gift Kone! I Brogaden Nr. 3 paa Christianshavn havde vi ordnet os et hyggeligt Hjem, ganske efter mit Sind, smukt uden noget Tilløb til Pragt. Mærkeligt nok kom jeg til at bo lige overfor det Hus, hvor jeg som Barn havde danset paa Billardet med min stakkels Søster; det Hus, hvor jeg første Gang saae Herman om Aftenen sidde ved det lille Bord. Hvad var der dog ikke sket siden hin Aften? Jeg saae nu dagligt over til disse Værelser, og mangen en smertelig Erindring dukkede derved atter op i min Sjæl, men ogsaa en usigelig Taknemmelighedsfølelse for et kjærligt Forsyns Styrelse.

Først nu fik jeg at vide, at Heiberg kort før vort Bryllup havde betroet Frederik den Sjette - der altid havde viist stor Interesse for ham - at han om faa Dage agtede at gifte sig med mig. Han mærkede strax paa Kongen, at denne Forening mishagede ham, og da Heiberg havde talt ud, sagde Kongen: "Hvad skal det til? Dog i dette maa De raade Dem selv, og det kan vel ikke nytte, hvad jeg siger?" Heiberg svarede spøgende: "Nei, Deres Majestæt, ikke i dette Tilfælde." Frederik den Sjette havde paa dette Tidspunkt aldrig talt med mig personligt. Nogle Aar efter, da jeg havde en Audiens hos ham, ytrede han efter denne til Heiberg: "Nu har jeg talt med Deres Kone, hun har jo et Væsen som en Hofdame." Dette syntes den gode gamle Konge at være en høi Roes. Heller ikke den for sine Friheds- og Lighedsprinciper forviste Mand, Heibergs Fader, syntes om, at hans Søn ægtede en Skuespillerinde. Han skrev fra Paris til Sønnen sine Betænkeligheder over dette Valg, der i Forveien var blevet ham meddelt. "En Skuespillerinde," skrev han, "er som en Hofdame, begge ere et Slags Tyende, hin hos et Publikum, denne hos sit høie Herskab."

P. A. Heiberg havde, medens Sønnen var hos ham i Paris, havt den Plan at formaa ham til at indgaa Ægteskab med en ung, dansk Pige, der 149 ligeledes opholdt sig foreløbigt i Paris; men Sønnen ønskede ikke at indlade sig paa et saadant Arrangement, hvorover hans Fader var meget vred, og Johans Ludvigs Moder maatte opbyde al sin Veltalenhed igjennem Breve for at formilde hans Mishag.

Da han nu 1831 blev underrettet om, at hans Søn agtede at gifte sig med en Pige af ringe Stand og dertil Skuespillerinde, mishagede det ham i høi Grad. Og atter maatte Ludvigs Moder gjennem Breve stille ham tilfreds. Mange Aar efter hendes Død fandt jeg medfølgende Brev fra hende til P. A. Heiberg. Stod hun levende for mig, da vilde jeg sige de samme Ord til hende, som hun ender dette Brev med: "Jeg takker Dig af et rørt Hjerte for alt det Forbindtlige og Smigrende, Du er saa god at sige mig. Jeg vilde blive stolt deraf, dersom jeg ikke følte, hvor langt jeg desværre! er fra at fortjene dine Ytringer."

Her er hendes Brev.